

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

PARAGRAAFOMSCHRIJVING

Artikel 11 BBV

Lid 1 Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- b. Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Lid 2 De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat ten minste:

- a. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. Een inventarisatie van de risico's;
- c. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Beleid gemeente Baarn

Het risicomanagement binnen de gemeente Baarn wordt uitgevoerd op basis van de nota Risicomanagement 2017 - 2022. In deze nota is vastgesteld dat de gemeente Baarn streeft naar een ratio weerstandsvermogen voor de programma's van 1,0, waarbij als toegestane bandbreedte een bovengrens geldt van 1,2 en een ondergrens van 0,8.

Financiële vertaling van de risico's

Op basis van het risicobeleid is het gewenste weerstandsvermogen bepaald door de risico's te kwantificeren naar hun maximale financiële impact maal de kans dat het risico zich voor kan doen.

Hierbij zijn alleen risico's meegenomen:

- die een maximale financiële impact hebben van € 100.000 of meer;
- waarvan de kans dat het risico zich in werkelijkheid voordoet groter is dan 10 procent;
- waarvan de kans maal de financiële impact minimaal € 10.000 bedraagt;
- die incidenteel zijn.

Voor de beoordeling is de onderstaande schaalindeling gehanteerd.

Risico	Omschreven als	Geschatte kans van	Rekenpercentage
Klein	Onwaarschijnlijk	>20%	10%
Gemiddeld	Aannemelijk	20%-50%	35%
Groot	Waarschijnlijk	<50%-90%	70%

De risicoanalyse vindt tweemaal per jaar plaats, waardoor deze paragraaf (juli 2017) aansluit op de risicoanalyse van de Jaarrekening 2016.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen wordt gedefinieerd als 'het vermogen van de gemeente Baarn niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde zijn taken te kunnen voortzetten'. Het weerstandsvermogen bestaat uit die middelen waarover de gemeente Baarn beschikt om niet begrote kosten te dekken en die risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Dit betreft alleen de incidentele risico's.

Beleid gemeente Baarn

Voor de vaststelling van het weerstandsvermogen neemt de gemeente Baarn de algemene reserve als uitgangspunt. De onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien worden niet meegenomen in de berekening. Deze laatste vormen een additionele reserve om mogelijke structurele risico's op te vangen binnen de begroting, wanneer dit nodig blijkt.

Risico-inventarisatie

Ten opzichte van de risicoanalyse in de Jaarrekening 2016 is de gewenste weerstandscapaciteit afgenomen van € 8,8 miljoen naar € 7,4 miljoen. De afname is voornamelijk veroorzaakt door invoering van het nieuwe risicomangement. Hierover heeft de gemeenteraad besloten bij het vaststellen van de nota Risicomangement en Weerstandsvermogen (raadsbesluit 28 juni 2017, nr. 17RV000043).

Mutatie	Aantal	Bedrag
Ongewijzigd	12	
Toename	1	30.000
Afname	16	1.437.000
Nieuw	0	0
		+/-
Mutatie (per saldo toename risico)		1.407.000

Bedragen x € 1,-

In de volgende tabel zijn de vier soorten risico's weergegeven en als volgt samengevat:

Risico	Benodigde capaciteit	
	Juli 2017	Januari 2017
Bedrijfsrisico's	376	451
Eigendomsrisico's	1.914	2.374
Beleidsrisico's	1.960	2.588
Aansprakelijkheidsrisico's	3.146	3.391
Totaal	7.396	8.804

Bedragen x € 1.000,-

De tabel geeft een vergelijking weer tussen de Jaarrekening 2016 en de stand per juli 2017.

Risico's	Maximum	Kans	I/S	Benodigde capaciteit		Toe- of afname
				Begroting 2018	Rekening 2016	
1 Bedrijfsrisico's						
1 Handhaving	100.000	Klein	I	10.000	10.000	Ongewijzigd
2 Informatiebeheer	250.000	Klein	I	25.000	25.000	Ongewijzigd
3 Niet voldoen aan wet en regelgeving	750.000	Klein	I	75.000	75.000	Ongewijzigd
4 Niet voldoen aan privacy burgers	810.000	Klein	I	81.000	81.000	Ongewijzigd
5 Informatiebeheer Cybercrime	100.000	klein	I	10.000	10.000	Ongewijzigd
6 Gemeenschappelijke regeling RID (ICT)	500.000	Gemiddeld	I	175.000	250.000	Afname
	2.510.000			376.000	451.000	
2 Eigendomsrisico's						
1 Project Drakenburgerpark - Noordschil	1.316.000	Klein	I	131.600	131.600	Ongewijzigd
2 Project Scholen & Werf - renterisico	681.969	Gemiddeld	I	238.689	340.985	Afname
3 Project Scholen & Werf - meerwerk	600.000	Gemiddeld	I	210.000	300.000	Afname
4 Onderhoud De Trits	500.000	Groot	I	350.000	400.000	Afname
5 Onderwijshuisvesting niet gepland	275.000	Groot	I	192.500	220.000	Afname
6 Overeenkomst Ericastraat (2010)	200.000	Gemiddeld	I	70.000	100.000	Afname
7 Onderhoud niet-strategisch vastgoed	562.000	Gemiddeld	I	196.700	281.000	Afname
8 Project Laanplein – pand garage Kooij	750.000	Groot	I	525.000	600.000	Afname
	4.884.969			1.914.489	2.373.585	
3 Beleidsrisico's						
1 Gemeenschappelijke regeling GGDrU	250.000	Klein	I	25.000	25.000	Ongewijzigd
2 Wettelijke gemeentetaak Wmo HV	1.025.000	Groot	I	717.500	820.000	Afname
3 Wettelijke taak AWBZ Begeleiding	600.000	Gemiddeld	I	210.000	300.000	Afname
4 Gemeenschappelijke regeling W&I BBS	400.000	Gemiddeld	I	140.000	200.000	Afname
5 Wettelijke taak Wajong	100.000	Klein	I	10.000	10.000	Ongewijzigd
6 Gemeenschappelijke regeling RWA Amfors	1.800.000	Gemiddeld	I	630.000	900.000	Afname
7 Wettelijke taak Jeugdzorg	540.000	Gemiddeld	I	189.000	270.000	Afname
8 Implementatie kosten decentralisatie	250.000	Klein	I	25.000	50.000	Afname
9 Niet voldoen aan wet en regelgeving (sisa)	134.000	Klein	I	13.400	13.400	Ongewijzigd
	5.099.000			1.959.900	2.588.400	
4 Aansprakelijkheidsrisico's						
1 Gewaarborgde geldleningen zonder WSW	5.304.656	Klein	I	530.466	530.465	Ongewijzigd
2 WSW garantievermogen - schade gemeente	2.260.000	Klein	I	226.000	226.000	Ongewijzigd
3 Specifieke aansprakelijkheid 1	150.000	Groot	I	105.000	75.000	Toename
4 Specifieke aansprakelijkheid 2	3.600.000	Klein	I	360.000	360.000	Ongewijzigd
5 Specifieke aansprakelijkheid 3	2.500.000	Groot	I	1.750.000	2.000.000	Afname
6 Specifieke aansprakelijkheid 4	250.000	Groot	I	175.000	200.000	Afname
	14.064.656			3.146.466	3.391.465	
Totaal gewenste weerstandscapaciteit	26.558.625			7.396.855	8.804.450	
Bedragen x € 1,-						

Toelichting op tabel

Door uitvoering van de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen is de benodigde weerstandscapaciteit van de meeste risico's gewijzigd. Dit hoeft niet een gevolg te zijn van een toename of afname van het risico. Zoals eerder in deze paragraaf is beschreven zijn de rekenpercentages van de soorten risico's gewijzigd. Als gevolg daarvan kan de benodigde weerstandscapaciteit zijn aangepast.

Bedrijfsrisico's

Bij de bedrijfsrisico's bevinden zich, naast een aantal meer permanente risico's, ook risico's die voortkomen uit organisatieontwikkelingen en nieuwe wet- en regelgeving. De samenwerking in de RID (Regionale ICT Dienst Utrecht) en de geplande migratie van de frontoffice en de backoffice heeft het risico in zich tot extra omstelkosten. Dit is naar aanleiding van de nieuwe Europese wetgeving. Bij het niet melden van datalekken van privacygegevens lopen organisaties en bestuurders het risico op een maximale boete van € 810.000. Door de decentralisaties van de zorgtaken is dit een actueel risico. Gemeenten worden in toenemende mate geconfronteerd met cyber-aanvallen.

Eigendomsrisico's

De eigendomsrisico's wijzigingen naar aanleiding van nieuwe informatie en gewijzigde inzichten.

- 2.1 Voor de grondexploitatie Noordschil is het risico ongewijzigd klein. Naar aanleiding van de actualisatie eind 2014 blijkt dat de bedrijven- en woningmarkt zich stabiliseert. De huidige ontwikkelaar heeft opnieuw contact gezocht met de gemeente om de mogelijkheden voor ontwikkeling te verkennen;
- 2.2 Bij de projecten Scholen & Werf bestaat een renterisico wanneer de verkoop van de grond meer tijd vergt dan gepland. Het risico is blijft gemiddeld;
- 2.3 Het is inherent aan bouwen dat sprake kan zijn van tegenvallers. Hoewel hier geen directe aanleiding toe is, is voorzichtigheidshalve voor de projecten Scholen & Werf een risicobedrag opgenomen. Het risicobedrag is gemiddeld;
- 2.4 Het risicobedrag heeft betrekking op de binnenkant en de inventaris van het zwembad De Trits. Dit is aanvullend op het meerjarenonderhoudsplan van het buitenonderhoud;
- 2.5 Vanuit het economische eigenaarschap van scholen bestaat voor de gemeente Baarn een herstelrisico. Het betreft hier dakherstel voor De Uitkijck. Aangezien hier nog onduidelijkheid over is, is een risicoreserve opgenomen in 2016. Dit risico is niet gewijzigd.
- 2.6 Er bestaat onzekerheid over de afwikkeling fase twee van de verkoopoverkomst uit januari 2010 van de Ericastraat. Deze is nog niet volledig afgewikkeld vanwege economische omstandigheden;
- 2.7 Naar aanleiding van het onderzoek naar niet-strategisch vastgoed zijn de onderhoudskosten voor het niet-strategisch vastgoed niet opgenomen in de onderhoudsvoorziening en hierdoor ook niet in de meerjarenbegroting. Wanneer de betreffende objecten niet allemaal tijdig worden afgestoten, kunnen alsnog onderhoudskosten ontstaan. Hiervoor is deze risicoreserve ingesteld. Het risicobedrag is gemiddeld;
- 2.8 Ter afwikkeling van het project Laanplein wordt het pand Garage Kooij op basis van contractuele afspraken afgestoten. Er bestaat onzekerheid over een kostendekkende verkoopopbrengst. Voorzichtigheidshalve is hiervoor eind 2016 een risicoreserve opgenomen. Dit risico blijft ongewijzigd.

Beleidsrisico's

Algemene risico's bij de decentralisaties sociaal domein

De beleidsrisico's zijn toegenomen door de volgende drie wetten: de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015), de Participatiewet en de Jeugdwet. De financiële risico's komen vooral voort uit de haalbaarheid van de bezuinigingstaakstellingen versus die invloed die de gemeente Baarn hierop kan uitoefenen. Hoe minder invloed op bijsturen, hoe hoger het risico.

Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015)

Huishoudelijke verzorging en aanvullende voorzieningen

- 3.2 Binnen de Wmo is bij de begroting 2016 het risicoprofiel gewijzigd. De kans is verhoogd van 'gemiddeld' naar 'groot' omdat sprake is van meer onzekerheden. Hierdoor waren en zijn verwachte tekorten niet betrouwbaar te begroten. De onzekerheden ontstaan doordat op dit moment onvoldoende inzicht is in de werkelijke uitgaven. Ook de wetgeving maakt dat we ons beleid mogelijk bij moeten stellen. Het is nog niet te overzien welke gevolgen dit precies heeft voor de uitgaven. Daarnaast is nog steeds niet duidelijk wat de effecten zullen zijn van wijzigingen in de overige Wmo-domeinen op de vraag naar huishoudelijke verzorging. Hier staat tegenover dat de budgetten zijn toegenomen in 2016, maar doordat het verdeelmodel vanuit het Rijk nog aan verandering onderhevig is wijzigen de beschikbare budgetten per circulaire.

Begeleiding

- 3.3 De regeling 'Individuele- en groepsbegeleiding' is van de AWBZ naar de Wmo gegaan. Hiermee is gemeente Baarn verantwoordelijk voor de dagbesteding, maar ook de begeleiding bij werk, dagelijkse en financiële structuur. Gemeenten hebben een ruime beleidsvrijheid voor nieuwe cliënten. De aanspraak voor nieuwe cliënten is vervallen per 2015. Huidige cliënten behielden hun rechten. Er bestaat een gemiddeld risico op een financieel tekort van 25 procent, dat voornamelijk gebaseerd is op een historisch budget.

Participatiewet

De Participatiewet is een wet die de Wajong (Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten), Wsw (Wet sociale werkvoorziening) en Wwb (Wet werk en bijstand) heeft samengevoegd tot één regeling. Het accent ligt daarbij op de arbeidsgeschiktheid in plaats van -ongeschiktheid. Het doel van de Participatiewet is dat zoveel mogelijk mensen via werk in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Mensen die kunnen werken en een uitkering aanvragen, stromen in in de Participatiewet. De voorwaarden en regels van de Participatiewet zijn gelijk aan Wwb. De Wajong is enkel nog toegankelijk voor volledig arbeidsongeschikten.

Bijstand

- 3.4 Op basis van het deels eigen beleid van de gemeente Baarn vertonen de uitgaven en inkomsten de laatste jaren een stabiel beeld. Het budget voor de Wwb, inclusief de verplichte 7,5 procent eigen bijdrage, is voornamelijk voldoende gebleken. Voor de komende jaren wordt echter rekening gehouden met een toename door de beperking van het aantal SW'ers (mensen werkzaam in de sociale werkvoorziening) en Wajongers die vervolgens op de bijstand zijn aangewezen. Per eind Mei 2017 kent Baarn 395 personen die een bijstandsuitkering ontvangen, 32 mensen met een IAOW-uitkering en 4 mensen met een IOAZ-uitkering. Het financiële volume ligt rond € 5,1 miljoen per jaar. De risicoreserve is gebaseerd op het meerdere boven de verplichte eigen bijdrage van 7,5 procent voor de gemeente;

Wajong

- 3.5 Per 2015 telde de gemeente Baarn 790 Wajongers, waarvan de meesten binnen twee 'beschermde woonlocaties' Amerpoort en Sherpa. Deze bestaande Wajongers vallen onder verantwoordelijkheid van het UWV. Nieuwe jonggehandicapten vallen onder verantwoordelijkheid van de gemeenten, echter met strengere criteria. Hierdoor wordt rekening gehouden met een beperkte instroom;

Sociale werkvoorziening (SW) / Regeling RWA/Amfors

- 3.6 De instroom in de SW is per 2015 stopgezet. De kosten voor de bestaande werknemers zijn echter hoger dan bijdragen vanuit het Rijk en zorgen voor een jaarlijks tekort. Deze tekorten zijn opgenomen in de meerjarenbegroting en vormen geen onderdeel van het weerstandsvermogen. Per eind 2016 heeft gemeente Baarn 56 personen (48 fte) in een SW-dienstbetrekking;

De gemeente Baarn en omliggende gemeenten zullen steeds meer gelden moeten gaan besteden om het SW-bedrijf in stand te houden. Hiervoor zal in de komende jaren het bedrijf worden omgevormd. Op de lange termijn bestaat het risico tot opheffing van het SW-bedrijf. Het risicobedrag is gebaseerd op de indicatieve ontmantelingskosten, de te verwachten frictiekosten (werknemersrechten) en het saldo vreemd vermogen minus bezit. Bij de verdeling van deze kosten wordt uitgegaan van het eigendomsaandeel van de gemeenten, zijnde 9 procent voor de gemeente Baarn.

Jeugdzorg

- 3.7 Sinds de overheveling van de Jeugdzorg zijn gemeenten verantwoordelijk voor de intramurale, maar ook voor de extramurale zorg. De intramurale zorg is een kostbaarder vorm van zorg en heeft daardoor een groter financieel risico in zich. In de gemeente Baarn is het gebruik van de jeugdzorg lager dan in omliggende gemeenten. Hierdoor lijkt het risico op incidenteel hogere uitgaven voor intramurale jeugdzorg beperkt. Door de regionale samenwerking is echter sprake van een regionale risicoverevening, waardoor het risicoprofiel toeneemt.

De doorverwijzing door de huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten kan ook een risico in zich hebben, omdat de gemeente hier geen invloed op heeft terwijl zij wel verantwoordelijk is voor deze uitgaven. Dit laatste is lastig in te schatten, waardoor voor het risicobedrag voornamelijk wordt uitgegaan van drie incidentele uithuisplaatsingen. De kans is gemiddeld, gebaseerd op ervaringscijfers tot nu toe.

Implementatie decentralisatie overheidstaken

- 3.8 Voor de implementatie van de decentralisatie in het Sociaal domein is tijdelijke externe inhuur nodig. Naar verwachting zal deze risicoreserve nodig zijn voor incidentele werkzaamheden zoals het eenmalig herindiceren van cliënten, de inzet van juridische zaken bij bezwaar en beroep hiertegen.

Aansprakelijkheidsrisico's

De aansprakelijkheidsrisico's zijn constant in 2016. Deze aansprakelijkheden worden opgenomen in de risicoreserve wanneer vrij grote onzekerheid bestaat over de hoogte van de bedragen en over het daadwerkelijk aansprakelijk zijn. In het geval hierover wel voldoende zekerheid ontstaat, zal een voorziening worden getroffen ten laste van het betreffende boekjaar.

- 4.3 Als gevolg van mogelijke fouten bij het verstrekken van een bouwvergunning in 2009 heeft een private partij te maken met een navordering door de Belastingdienst. Dit risico is vooralsnog afgewenteld maar er speelt nog wel een discussie over de mogelijke schade;
- 4.4 Gemeente Baarn is medio 2014 aansprakelijk gesteld inzake de planontwikkeling op en rondom het parkeerterrein Laanstraat. De gemeente ontkent deze aansprakelijkheid. Het risico wordt vooralsnog als ingeschat als 'klein'. In 2015 is de positie van de gemeente voorgelegd voor een second opinion. De uitkomst van deze second opinion versterkt de gemeente in het handhaven van de huidige positie;
- 4.5 Voor het gasontvangstation aan de Prof. Krabbelaan is gerechtelijk besloten dat of het gasontvangstation of het appartementencomplex De Wiekslag verplaatst moet worden. Het verplaatsen van het gasontvangstation heeft de grootste financiële impact van beide. Deze is als uitgangspunt genomen bij het opnemen van dit risico;
- 4.6 De provincie Utrecht heeft als opdrachtgever een openbare aanbesteding gedaan voor het uitdiepen van de rivier de Eem. Aan de hand van de aanbesteding heeft gunning plaatsgevonden aan een marktpartij. De marktpartij heeft conform de voorschriften een vergunning bij de gemeente aangevraagd voor de aanleg van een baggerdepot. Voor het storten van de bagger heeft deze marktpartij een melding gedaan bij het Servicebureau Gemeenten (SB|G), thans RUD-Utrecht, welke melding vervolgens is geaccepteerd. Omdat, bij nader inzien, geen sprake is van een 'naast gelegen perceel' heeft dit als consequentie dat de vervuilde bagger verwijderd moet worden. Een handhavingstraject heeft er toe geleid dat de marktpartij de bagger in zijn geheel heeft verwijderd. De marktpartij heeft de gemeente aansprakelijk gesteld voor de door haar te lijden schade voor het ten onrechte accepteren van de melding. De gemeente heeft deze aansprakelijkstelling afgewezen. Onder 'de specifieke aansprakelijkheid risico's 4' is een risicoreserve opgenomen van € 250.000. Deze reservering heeft betrekking op externe begeleidingskosten.

Algemene risicoreserve

De risicoreserve is een onderdeel van de algemene reserve. De algemene reserve moet hoog genoeg zijn om alle incidentele risico's te kunnen opvangen.

De stand van de algemene reserve bedraagt per 1 januari 2018 € 15.722.000 op begrotingsbasis. Wij verwijzen u hiervoor ook naar de Staat van Reserves en Voorzieningen op pagina 119.